

Scheiding en problemen van jeugdigen

1 Feiten en cijfers

Per jaar maken in Nederland zo'n zeventigduizend thuiswonende kinderen de (echt)scheiding van hun ouders mee. Uit wereldwijd onderzoek blijkt dat deze jeugdigen ongeveer tweemaal zo vaak problemen ervaren als jeugdigen uit intacte gezinnen. Alhoewel de scheiding van ouders vaak niet de primaire reden is dat jeugdigen worden aangemeld in de jeugdhulp, komen jeugdprofessionals vaak in contact met kinderen en jongeren met gescheiden of scheidende ouders. Daarom is het van belang dat jeugdprofessionals beschikken over specifieke kennis en vaardigheden in het omgaan met kinderen en ouders die te maken hebben met scheidingsproblematiek. Hierover gaat de *Richtlijn Scheiding en problemen van jeugdigen*.

'De richtlijn beveelt aan om bij intakegesprekken altijd na te gaan of ouders in scheiding liggen danwel veel ouderlijke conflicten hebben.'

2 De richtlijn

Wanneer een scheiding een rol speelt in de problematiek van jeugdigen, heeft deze een eigen benadering nodig. Het doel van deze richtlijn is dan ook om te komen tot een betere, meer uniforme werkwijze als het gaat om het **signaleren van problemen** en de **ondersteuning en behandeling** van kinderen en jongeren uit scheidingsgezinnen.

Veel jeugdigen ervaren op korte en middellange termijn diverse problemen na een scheiding. De richtlijn gaat in op de meest voorkomende problematiek en de meer ernstige **gevolgen van een ouderlijke echtscheiding** zoals parentificatie, loyaliteitsproblemen en ouderafwijzing. Aanbevolen wordt om kennis te nemen van de cijfers, de belangrijkste risicofactoren en de belangrijkste gevolgen van ouderlijke scheiding voor jeugdigen.

Ook bevat de richtlijn handvatten voor professionals om kinderen van gescheiden ouders te helpen. Er wordt bijvoorbeeld aandacht besteed aan de omgang van het kind met de scheidende (en vaak strijdende) ouders om hen ervan bewust te maken dat het beheersen van hun conflicten belangrijk is voor hun kind. Ook worden relevante juridische aspecten besproken en wordt er een overzicht gegeven van **effectieve interventies** voor kinderen in verschillende leeftijdsgroepen.

Jeugdprofessionals krijgen niet alleen te maken met de jeugdigen maar ook met de scheidende/ gescheiden ouders. Daarom wordt er in de richtlijn aandacht besteed aan de **samenwerking met ouders** en hun netwerk van familie en vrienden. Aanbevolen wordt om ouders altijd allebei uit te nodigen bij gesprekken. Ook beveelt de richtlijn aan kennis en ervaringen over scheidingsproblematiek te delen met andere professionals binnen de organisatie en daarbuiten, zoals het onderwijs en het juridisch werkveld.

Tot slot wordt er in het laatste hoofdstuk van de richtlijn aandacht besteed aan **diversiteit en specifieke doelgroepen**.

3 Lessen uit de praktijk

Professionals van FlexusJeugdplein, Lindenhout en het OKC-team (Ouder-kind Centrum) participeerden in de proefinvoering van de *Richtlijn Scheiding en problemen van jeugdigen*. De deelnemers van deze proefinvoer hebben aangegeven dat de richtlijn hen opnieuw alert maakt op de problematiek rond scheidingen. Men stelt het vooral op prijs dat de richtlijn alle kennis over dit onderwerp bundelt.

De richtlijn beveelt aan om bij intakegesprekken altijd na te gaan of ouders in scheiding liggen danwel veel ouderlijke conflicten hebben. Ook beveelt de richtlijn aan de actuele gezinssituatie duidelijk in kaart te brengen. Uit de proefinvoer blijkt dat meestal niet expliciet wordt gevraagd of er sprake is van scheiding of conflicten. Dit komt vooral omdat professionals het vervelend vinden om hier naar te

vragen of het niet nodig achten omdat al bekend is dat ouders uit elkaar zijn. Zo wordt vaak de ernst van de situatie niet duidelijk in kaart gebracht.

Een andere reden is dat door professionals soms te licht wordt gedacht over de effecten van scheiding op kinderen. Ook tijdgebrek wordt genoemd als oorzaak van het niet in kaart brengen van de situatie. Tot slot blijkt het uitnodigen van beide ouders in de praktijk vaak lastig.

In de richtlijn wordt aanbevolen om ouders en kinderen van scheidende/gescheiden ouders deel te laten nemen aan erkende interventies, of zo nodig individuele hulpverlening. In de praktijk gebeurt dit lang niet altijd. Een belangrijk knelpunt bij het inzetten van interventies is dat men onvoldoende op de hoogte is van het aanbod in de regio. Ook is de beschikbaarheid vaak beperkt. Wanneer de deelnemers wel op de hoogte zijn van het aanbod, dan spelen er veel praktische bezwaren als financiën, reistijd en toestemming van beide ouders.

4 Tips voor implementatie van deze richtlijn

- ▶ Benadruk tijdens een startbijeenkomst de frequentie van het probleem en de gevolgen voor jeugdigen.
- ▶ Benadruk bij voorlichting het belang van het altijd navragen of de ouders in scheiding liggen en/of sprake is van ouderlijke conflicten.
- ▶ Neem in het intake-formulier de vraag op of ouders in scheiding liggen. Vraag hierop door wanneer dit het geval is.
- ▶ Informeer professionals welke materialen er binnen de organisatie beschikbaar zijn.
- ▶ Organiseer scholing omtrent aanvullende gespreksvaardigheden: hoe begeleid je een conflictueus gesprek? Hoe betrek je beide ouders? Hoe bespreek je samen met ouder en jeugdige de ernst van de problematiek?
- ▶ Organiseer scholing voor het uitvoeren van beschikbare interventies.
- ▶ Organiseer training in het gebruik van materialen (checklist e.d.).
- ▶ Zorg dat professionals feedback krijgen op het werken met de richtlijn in bijvoorbeeld werkbegeleidingsgesprekken of teammomenten.
- ▶ Besteed in werkoverleg en in intervisie continue aandacht aan het betrekken van beide ouders.
- ▶ Een belangrijk onderwerp voor uitwisseling is dat het kind centraal wordt gesteld.
- ▶ Zorg ervoor dat er binnen de organisatie een aanjager is van de invoering van deze richtlijn, zodat professionals ergens terecht kunnen met hun vragen.
- ▶ Zorg ervoor dat kennis en expertise over de richtlijn beschikbaar is voor alle professionals binnen de organisatie. Hierbij is van belang dat goed wordt samengewerkt en kennis wordt gedeeld.

Meer tips

Implementatie is een systematisch proces, waarover we veel meer tips kunnen geven. Meer weten? Bekijk op onze site de tool *'format voor een implementatieplan'*.

Bekijk voor meer informatie www.richtlijnenjeugdhulp.nl.

Richtlijnen jeugdhulp en jeugdbescherming zijn een initiatief van:

